

ESITɛɛ

Yá pɔ́ kú láɛ bee guuɔ

Láɛ bee yá pɔ́ wa sè n̄ Yuda buiɔ wa d̄ilɛ wà n̄ midɛ yá bɔ̀lekèwɛɛ, ɔ̄ Lua n̄ bó. Yápi kè gɔɔ pɔ́ Pɛɛsiɔ lé ikokɛ sea za India bùsuu e à gè pèd Egipiwaɛ. Yuda bui kɔ̄na pɔ́ wà n̄ kùkù wà tànnɔ Babiloniɔ, an gbɛɛɔ i su n̄ bùsuu e à gè pèd gɔɔ pɔ́ Babiloni kpala midɛ e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wɛ̄ 539. Yudapiɔ lí we bui pɔ́ aa kú n̄ guuɔ nàmáɔ, asa an yáɔ adoaɛ, aaɔ z̄ikɛ n̄ ikoyá n̄ n̄ felekaayáɔwaɛ. Lápi íi pɔ́ kí Aasuelu gbãade séia Amani sè n̄ Yuda gbãadeɔ do Maadoseo yá bɔ̀lekè. Esitɛɛá Maadose néɛ, ɔ̄ Maadose ledàwà e à gò Pɛɛsi kía nɔ ù, ɔ̄ a ze'è à kpà v̄ai pɔ́ a a bui Yudaɔ leɛ. Bee lé ɔ̀bwɛɛ yá pɔ́ wa sè n̄ Yudaɔ pii i léle p̄aɛ. Gɔɔ pɔ́ wa d̄ilɛ wà Yudaɔ dedɛwà gò z̄iblea an ibɛɛpiɔwa gɔɔ ù, ɔ̄ gɔɔpi gò Yudaɔ dikpɛgɔɔ ù e n̄ a gbãɔ, aaí dikpɛpi kɛ e Paki àɔ gé káiɛ. Yá pɔ́ wa dàu wa s̄iu Esitɛɛ láu lé dikpɛpi bɔ̀k̄i ɔ̀bwɛɛɛ. Yudaɔ zè wà ḡi n̄ n̄ziaɔ, asa kua bùsu p̄aleu wà ḡin̄ziɛ. Wi Lua tó sí láɛ bee guuɔ, āma Lua i a gbɛ̄ɔ to weo, à n̄ suabà Esitɛɛ sabai.

Kí Aasuelu a na Vasiti bɔ̄a kpalaɔ

¹ Kí Aasuelu* gɔɔ bùsu mèn basoolo n̄ soplaɔɔ ɔ̄ a de a kía ù sea za India bùsuu e à gè pè Ètiopi bùsuwa. ² Z̄ɔ̄lɛa a be Susa mɛɛwiau ³ aà kpalaɔblea wɛ̄ àaɔde guu à gbãadeɔ n̄ a ìwaɔ k̄aa pii

* **1:1** Eza 4.6

blesableawa. Pɛɛsi n̄ Mɛdɛo b̄usu z̄iḡɔ badeɔ ku we n̄ gb̄ɛ gbiaɔ n̄ b̄usu gb̄aadeɔ. ⁴ A a kpala àizɛɛ z̄ɔɔ n̄ a z̄ɔkɛ gawio òlɔné e m̄o soolo. ⁵ Ké ḡɔɔ beɔɔ p̄à, à blesakè gb̄ɛ p̄ó kú Susaɔne, kíabuio n̄ táaaɔ p̄ii. Wà blesapi blè e ḡɔɔ soplà aà be'ua líkpɛu. ⁶ Wà zwàa pua n̄ zwàa búunao d̄òd̄ò ánuusu t̄āanaɔwa n̄ bà puao n̄ bà ḡaaluladeɔ, ɔ wa lòo kpé gbapele p̄ó wa kè n̄ gbɛpuɔwa. Vua n̄ ánuusu wúleɔɔ kálea gusalala p̄ó wa kè n̄ gbɛpuo n̄ gbet̄eo n̄ gbɛsio n̄ gbè búunaowa. ⁷ Wà v̄ɛɛ kpàkpamá we n̄ vua imibɔɔ. Imibɔpiɔ dodoa k̄ɔɛ p̄iiɛ. Kí v̄ɛɛpi kpámá s̄òũs̄òũ. ⁸ Kí d̄ile wasu v̄ɛɛminao wet̄āo. A ò a be z̄iiaɛ aà kpa baadewa lá ade yei.

⁹ Kí Aasuelu na Vasiti blesakè n̄ɔɔne kibɛ lo. ¹⁰ A ḡɔɔ soplade z̄i k̄i p̄o k̄ena v̄ɛɛ yáí, ɔ a ò a d̄ai gb̄ɛɔn soplaoɔne: Mɛumanu, Bizita, Aabona, Bigita, Abaga, Zetaa n̄ Kaakasio, ¹¹ aa m̄ɔɛ n̄ a na Vasitio n̄ a k̄ia na f̄uao kpaá, ké à aà kɛfenke ɔlo gb̄ɛɔne n̄ gb̄aadeɔ, asa n̄ɔɛpiá n̄ɔɛ. ¹² Ké k̄i d̄aiɔpiɔ yápi ò aà naɛ, à ḡi m̄óí, ɔ k̄i p̄o p̄à à f̄èàzi maamaa. ¹³ Kí yápi ò wez̄ɛn saanyád̄naɔne, asa lo yápii gbɛa gb̄ɛ p̄ó b̄usu ikoyā d̄ɔɔwaɛ. ¹⁴ Pɛɛsi n̄ Mɛdɛo gb̄aade p̄ó aaɔ ku aà saɛ gb̄ɛɔn soplao t̄ón kɛ: Kaasena, Setaa, Ademata, Taasisi, Mɛlesi, Maasena n̄ Memukāo. Ampio mé aa aà kwāasio ũ, aà kpala ikodeɔ ũ. ¹⁵ A òné: Ma a d̄aiɔ z̄i aa yād̄ile ma na Vasitiɛ, ɔ à ḡi mai. Wá seaàno kpelewa ni? Ikoyā mè kpelewa ni?

¹⁶ ɔ Memukā ò k̄ie n̄ gb̄aadeɔpiɔ à mè: Kí, míme n na Vasiti t̄aaek̄ene ndoo, à t̄aaek̄è gb̄aadeɔne n̄ n̄ b̄usu gb̄ɛpiiɔɛ. ¹⁷ Yá p̄ó n̄ napi kè a ligua, n̄ɔɛ p̄ii i ma, aai saka n̄ z̄áɔgu aa m̄ɛ: Kí Aasuelu mè wà

a na Vasiti sísiɛ, ɔ̀ à gĩ gĩ. ¹⁸ Pɛɛsi ní Mɛdɛo bùsu gbāadeɔ̀ nɔ̀ pɔ̀ n na yápi màɔ̀, aa yābɔ̀bɔ̀ ní zā́o lézi tia. Lé'ɛakɔ̀wa ní zɔ̀ao a kɛ zài. ¹⁹ Kí, tó à kànguɛ, yādile Vasitiɛ asu tó á wesikɔ̀le lɔ̀o, ní nɔ̀ɛ pɔ̀ deaàla kpa aà kpalau. Wa yápi kɛ Pɛɛsi ní Mɛdɛo ikoyā pɔ̀ wĩli a bādeɔ̀ lá guu. ²⁰ Tó wà yá pɔ̀ ní d̄ile kpàwakè n bùsu zɔ̀o guu píi, nɔ̀ɛɔ̀ bɛɛɛ d̄ɔ̀ ní zā́ɔ̀nɛ, nɔ̀gbāaɔ̀ ní nɔ̀ nénaɔ̀ píi. ²¹ Yápi kà kíagu ní gbāadeɔ̀ píi, ɔ̀ a kè lá Memukā òewa. ²² Ǿ à lékpāsākè bùsu pɔ̀ a de ní kía ũ gbéɔ̀nɛ píi, bùsu ní bùsuo ní a lákēao, bui ní buio ní ní yáó. A mè gɔ̀ɛ mé aɔ̀ a ua kía ũ mé aà buiyā ɔ̀ wàli o uapiu.

2

Esitɛɛ gɔ̀a kía na ũ

¹ Yá beeɔ̀ gbɛa ké kí Aasuelu pɔ̀ wèe, yá pɔ̀ Vasiti kèè ní yá pɔ̀ a d̄ile aà yá musuo i sāaàguo. ² Ǿ kí iwao òè: Kí, to wà wéndia kefenao weelɛnɛ. ³ Gbɛzɔ̀ɔ̀o dile n bùsuɔ̀ guu píi aa wéndia kefenao naaa mɔ̀ ka n nɔ̀ɛɔ̀ guu Susa la. N nɔ̀ɛɔ̀ ziia Ege i ní gwa ní n naɔ̀, wi ní keke ní nɔ̀amblebɔ̀ɔ̀ wásawasa. ⁴ Nɔ̀ɛ pɔ̀ kàngu i gɔ̀ n na ũ Vasiti gɛɛ ũ. Yápi kè kíɛ na, ɔ̀ à zèò.

⁵ Yudae ku Susa Bēyāmmɛɛ bui ũ, aà tón Maadose, Yaii néɛ. Simeí ní Kisio ku aà deziɔ̀ guu. ⁶ A ku z̄izɔ̀ pɔ̀ Babeli kí Nɛbukaneza ní kūkū Yelusaleŭ ní Yudaɔ̀ kí Yekɔ̀niao à tār̄nɔ̀ɔ̀ guuɛ.* ⁷ Alɛ a desē né Adasa pɔ̀ wĩ mɛ lɔ̀ Esitɛɛ gwa, asa aà de ní aà dao kuo. Wéndiapi kákaa maa mé a kefeŭ. Ké aà de ní aà dao gà, Maadose aà sè a né ũ. ⁸ Ké wà yá pɔ̀ kí d̄ilepi mà,

* **2:6** 2Kia 24.10-16

ɔ wà gè ní wéndiaɔ dasidasi Susa, wà ní ná Egeɛ a ɔzi. ɔ wà Esitɛɛ sè gèd kibɛ kí nɔɔ ziiapiɛ. ⁹ Wéndiapi kèè maa, ɔ à gbɛkɛkèè à mè, wà aà kɛkɛ ní nɔamblebɔɔ wásawasa gɔɔ, wi blɛ maa kpawà. A kibɛ wéndia pɔ a sè gbɛɔn soplɔɔ kpawà, ɔ à kpé maa kpawà kí nɔɔ bɛ. ¹⁰ Esitɛɛ i a bui ge a bɛ bùsu o gbɛɛo, asa Maadose òè asu to gbɛɛ dɔo. ¹¹ Lá gu lé dɔ Maadose ìb kí nɔɔ bɛ gāaɛ baa víví, ké à e àò Esitɛɛ kua dɔ ní yá pɔ lé aà leo.

¹² E wéndiaɔ aao zɛ'e aao gé ii ní kí Aasueluo, sema aa yá pɔ wa dīlené kɛ gia e mɔ kuɛpla. Wìb nísi pɔ wa kè ní lí'ɔ gí nao dɔɔmá e mɔ soolo, ɔ wìb ní kɛkɛ ní tulaleɔ ní nɔɛ mɛkɛkɛbɔɔ e mɔ soolo. ¹³ Wéndia pɔ kí mè ia kàwà, nɔɔ bɛpɔ pɔ a gbèa píi wí kpawà aà gɛdɛ. ¹⁴ I gé oosi, ì su nɔɔ bɛ kɔɔ ziiia pɔ wí mɛ Saasagaza fáani. Aàpi mé ì ɔlia kí nɔ pɔ i mɛsɛdīlenéopiɔzi. Ili e èa gè kí kíi lɔo, sema aà yá kà kípigu à aà gbèa aà tɔwa bàasio. ¹⁵ Ké ia kà Abihaili né Esitɛɛ pɔ aà desɛ Maadose aà sè a né ūpiwa, i pɔɛ gbɛao, sema pɔ pɔ kí nɔɔ ziiia Ege òè bàasio. Esitɛɛ yá kà gbé pɔ wɛsɪaàlɛɔgu píi. ¹⁶ Kí kpalablea wè soplade guu wà gèaàno aà bɛ mɔ kwidɛ Tebe guu. ¹⁷ Kí ye Esitɛɛzi dɛ a nɔ kɪniɔla píi. Aà yá kàaàgu, à kèè na dɛ wéndia kɪniɔla píi, ɔ à kía na fùa kpàè, à aà dīlɛ a na Vasiti gɛɛ ū. ¹⁸ ɔ kipi blɛsakè, à gbāadeɔ ní a ìwao kàaa Esitɛɛ sea yá musu. A dīlɛ wà dikpɛ zɔɔ kɛ, ɔ wà a kpàwakè bùsu ní bùsuo, ɔ à gbadà gbéɔne sɔũsɔũ.

Maadose ní Amanio

¹⁹ Wéndiaɔ káaaa gɛn plaade, Maadose zɔlɛa kibɛ bɔlɛu. ²⁰ Esitɛɛ i a bɛ bùsu ge a buiyá'ò gbɛɛ mào

lá Maadose òèwa. ɪɔ Maadose yāmaɛ, lá ɪɔ ma za gɔɔ pɔ́ àlɛ aà gwawa. ²¹ Ké Maadose zɔ́lɛa kibɛ bɔ́lɛu màa, kí Aasuelu dɔai bɔ́lɛdɔana gbɛɔn plao pɔ́ pà kızı, ɔ̃ aa lɛkpaaɪaazi. An tɔ́n ke: Bigana ní Tɛlɛsio. ²² Ké Maadose yápi feena mà, a ò kía na Esitɛɛɛ, ɔ̃ Esitɛɛ ò kía ní Maadose tɔ́o. ²³ Ké wà yápi gwàgwa, wa è sɪanaɛ, ɔ̃ wà gbɛɔn plapiɔ lɔ̀o líwa aa gà. Wà yápi kè̀ bùsu ladau kí wáa.

3

¹ Yá beɔ gbɛa kí Aasuelu Amɛdata né Amani, Agaga* bui kpɛlà, à aà gbà gbāa, à zɔ́lɛkii pɔ́ dɛ gbāade pɔ́ kuaàɔɔ pɔ́a píi kpàwà. ² Kí ɪwa pɔ́ kú aà bɛ bɔ́lɛuɔ ɪ wúle ní gbɛɛu ge aa misiile Amanie, lá kí dɪlɛwa, kási Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiileɛo. ³ ɔ̃ kí ɪwapiɔ Maadose là aa mè: Akɛa nílɛ kí yāmao ni? ⁴ Lá gu lé dɔ̃ aaɪɔ oè màa, kási ɪli ní yāmao, à mè Yudan a ɪ. ɔ̃ aa ò Amanie ké aa e dɔ́ tó a Maadose yákeapi fɔ́. ⁵ Ké Amani è Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiileɛo, ɔ̃ aà pɔ́ pà. ⁶ Ké wà Maadose bui òè, aà dɛa ado kè̀è fɛ̀nɛɪ, ɔ̃ àlɛ zɛwɛɛɛ à Maadose bui Yuda pɔ́ kú Aasuelu bùsuɔ guuɔ míɔnzɔ́ píi.

Amani vāi lɛkpaaɪa Yudaɔzi

⁷ Kí Aasuelu kpalablea wè̀ kuɛplade guu a mɔ́ sɛ́ia pɔ́ wɪ mɛ Nisānu guu, Amani gbɛ pɔ́ wɪ mɛ puliũ là, ké à e mɔ́ pɔ́ á yápi kɛwà dɔ́ ní a gɔɔɔ. ɔ̃ mɔ́ kuɛpla Adaa b̀̀o àsi guu. ⁸ ɔ̃ Amani ò kí Aasuelu: Buie ku, a gbɛ́ɔ fàaa buipáleɔ guu n bùsu dasiɔu píi. An fɛlɛkaayāɔ dodo ní buipáleɔɛ píi, aali n ikoyā dao. I kũ̀ ǹ̀ ní tó tɛɛɛo. ⁹ Kí, tó à kènɛ naɛ, yādilɛ wà

* **3:1** 1Sam 15.1-9, 32-35

ń midɛ, mí ánuṣu tɔnu òaa pla kpá yápikeṇaṵwa aa ka n làasiu. ¹⁰ Kí a tāana seela keḅḅò b̀̀ a kpà Amɛdata né Amani, Agaga bui Yudaṵ ẁ̀lɛpiwa ¹¹ à mè: Ke buipie lá à k̀̀nɛ maawa, nío ánuṣupi k̀̀a n p̀̀ ó ũ.

¹² M̀̀ ɔ́ia g̀̀ṵṵ kue'aaṵde ź́i Amani kí lak̀̀nɛṵ s̀̀isi. Aa yá p̀̀ ó Amani d̀̀ile kí ìwaṵ ń ḱ́ia p̀̀ ó kú b̀̀usu ń b̀̀usuṵ ń bui ń buio gbāadeṵnɛ d̀̀alau. Aa k̀̀è bui ń buioɛ ń baade buiyāṵ, b̀̀usu ń b̀̀usuṵ ń a lák̀̀ɛao. Aa k̀̀è ń kí Aasuelu t́́o, ɔ́ aa aà seela k̀̀è ĺ́awa ń aà tāanao. ¹³ Aa lápiṵ nà ź́inaṵnɛ ń ɔ́ź́i, aa ń gbáɛ kí b̀̀usu dasiṵ guu. Lápi guu wà mè wà Yudaṵ dedɛ wà ń midɛ wà ń buibṵ, nɛ́f̀̀ɛnɛn gbɛ̀z̀z̀ṵ, g̀̀ɛṵ ń nṵɛṵ g̀̀ṵṵ dou ź́i, m̀̀ ɔ́ kueplade p̀̀ ó ẃ́i mɛ Adaa g̀̀ṵṵ kue'aaṵde ź́i, wi ń p̀̀ ó naaa. ¹⁴ Wa yá p̀̀ ó a d̀̀ilɛpi lá kpásá b̀̀usu ń b̀̀usuṵ píi, ké àṵ de ikoyá ũ, wi a kpàwake bui píie, ké aao ku ɔ́u guu g̀̀ṵṵpizí. ¹⁵ Zinaṵ wà g̀̀è màa yá p̀̀ ó kí d̀̀ilɛpi yáí, ɔ́ wà a kpàwak̀̀è Susa mɛɛwiau. Kí ń Amanio z̀̀lɛ lé imi. Susadeṵ ɔ́ aa bílik̀̀è yápiwa.

4

Maadose wabikɛa Esitɛɛwa àṵ lɛdau

¹ Ké Maadose yá p̀̀ ó wa k̀̀ɛpi mà, à a p̀̀okasaṵ ga k̀̀è, ɔ́ à zwànkasaṵ dà à túfu gb̀̀è a miwa, ɔ́ a be ẁ̀lɛ guu, àlɛ ẁ̀nɛna'ṵ gbāa dṵ. ² A g̀̀è e za kibɛ gāaɛ, asa gb̀̀è a f́́ ɔ́ g̀̀è kibɛ b̀̀ɔlɛu ń zwànkasaṵ daao. ³ Wà yá p̀̀ ó kí d̀̀ilɛ iko ũpi kpàwak̀̀è b̀̀usu ń b̀̀usuṵ píi, ɔ́ Yudaṵ nà ɔ́ɔbwa maamaa gupiiu ń lɛyeo. An ẁ̀é'í lé kwé, aalɛ búbuapɛ. An gb̀̀é daside zwànkasaṵ daa, aa túfu gb̀̀è ń miwa.

⁴ Ké Esitεε iwao, nɔe ní g̃ɔe p̃ii, mo òè, à pelembo. A pɔkasao kp̃asã Maadoseε aà da zwãnkasao gbεu, kási i we s̃io. ⁵ Ataki mé d̃bai p̃ó kí d̃ile aao ku aà sae ũ. Esitεε aà s̃isi à aà z̃i Maadosewa, aà gé aà laiε: Bó yá mé mò? Bóyái àle kei màai? ⁶ Ataki b̃ò kibε g̃aaε à Maadose lè. ⁷ Maadose yá p̃ó a le s̃iuè p̃ii, ò à ánusu p̃ó Amani mè á ká kí làasiu Yudaο dedεa yái lé òè kyáukyau. ⁸ A yá p̃ó wa d̃ile Yudaο dedεa yá musu wà a kp̃awakè Susa taala kp̃awà bo, aà bo Esitεεε, i a boolekεè. A mè aà o Esitεεε aà gé kí k̃ii, aà awakpaè, i wabikεwà a gb̃éonε. ⁹ Ataki tà à yá p̃ó Maadose ò d̃au a s̃iuè.

¹⁰ Ǿ Esitεε òè aà γε o Maadoseε. ¹¹ Kí iwao ní a bùsu gb̃éo d̃s̃ p̃ii, tó g̃ɔe ge nɔe s̃ò k̃izi aà kp̃éu, mé i aà s̃isio, ikoyã kú m̃endoε. W̃i ade dεε, mé i ke kí a vua gopana d̃òè ké à e ao ku bàasio. Mapi s̃, à kà g̃oo baakwi wi ma s̃isi mà gé kí k̃ii. ¹² Ké à gè Esitεε yápi d̃au a s̃iu Maadoseε, ¹³ ò Maadose èa lékp̃asákèè à mè: Nsu òỹ e ñmε òỹ bo ndo Yudaο guu n kua kibε yáio. ¹⁴ Tó ní ñile yá bee taa g̃oozi, suabana a bo guei à Yudaο misi, aai bo. Mpi ní n de bεdeο s̃, á gaga. Tó g̃ooε bee taa yái n g̃oi k̃ia na ũ, déme d̃oi? ¹⁵ Ǿ Esitεε lékp̃asákè Maadoseε à mè: ¹⁶ Ge ò Yuda p̃ó kú Susaο k̃aaa p̃ii, i l̃eye ma yá musu. Asu p̃obleo, ásu imio g̃oo àaō f̃aanε ní gw̃aasinao. Mapi ní ma iwao wá l̃eye màa s̃. Bee gb̃ea mí gé kí k̃ii, baa tó má g̃ea z̃évió. Tó má su gae, ma gan we. ¹⁷ Ǿ Maadose tà à yá p̃ó Esitεε òε kè p̃ii.

Esitɛɛ gɛa wabikei kiwa

¹ A gɔɔ ɔaɔde zɪ Esitɛɛ a kɪanake zwaaɔ yɛ, ɔ à gɛ zɛ kɪpi be'ua, kpɛ pɔ a kuu kpɛɛɛ. Kɪ zɔɛa a gɪnaa kpɛu we, aà aɛ dɔa kpɛɛɛwa. ² Kɛ à a na Esitɛɛ è zɛa kpɛɛɛ, à aà wɛgwà, ɔ à a vua gopana pɔ á kɪa dɔɛ. Esitɛɛ sɔaàzi à ɔkà aà gopanapi léwa. ³ Kɪ aà là à mè: Esitɛɛ, bó ní yeii? Bó níɛ gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁴ A wɛwà à mè: Kɪ, tó à kɛnɛ maa, Amani sísi ble pɔ máɛ kɛnɛ gbáwa. ⁵ ɔ kɪ mè wà mó ní Amanio gɔɔ, kɛ aa gɛ yá pɔ Esitɛɛ gbɛa kɛ. ɔ kɪ ní Amanio gɛ ble pɔ Esitɛɛ lé kɛnɛpi blei.

⁶ Kɛ aale vɛɛmi, kɪ Esitɛɛ là à mè: Bó níɛ a wabikeai? Má kɛnɛ. Yá kpele níɛ gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁷ Esitɛɛ wɛwà à mè: Yá pɔ máɛ a wabikɛman kɛ: ⁸ Kɪ, tó n ma wɛgwàɛ, tó à kàngu n yá pɔ máɛ a wabikɛma kɛmɛɛɛ, à mɔ ble pɔ má kɛ zia blei, mí yá pɔ n ma lai onɛ.

⁹ Kɛ Amani bɔ gɔɔ bee, aà pɔ kɛna, àɛ yáalɔ. Kási kɛ à Maadose è kibɛ bɔɛu, i fɛɛɛɔ, a aà vɪa vɪo, ɔ aà pɔ fɛaàzi. ¹⁰ A azia kɪa à tà bɛ. Kɛ à a gbɛnaɔ sísi ní a na Zɛɛsio, ¹¹ ɔ àɛ íanadã a àizɛɛ sà zɔɔ ní a nɛgɔɛ dasio yá musu. A mè kɪ a kpɛlà, à a gba gbãa dɛ a ìwaɔ ní gbãadeɔla píi. ¹² A mè ɔ: Kɪa na Esitɛɛ ma sisi, à blekɛmɛɛ ní kɪo sãnu, gbɛpãle kuo. A èa ma sisi mà ble ní kɪo zia ɔ. ¹³ N beeo tó ma Yuda bui Maadose è zɔɛa kibɛ bɔɛu, yá beeo píi lí kɛmɛɛ pɔɛ ũo. ¹⁴ ɔ aà na Zɛɛsi ní aà gbɛnaɔ dɛ: To gbɛ́ɔ lípɛɛnɛ a lɛsí kà gàsísuu blakwi, ní wabike kɪwa zia kɔɔ aà n gba zɛ n Maadose loowà, ní gbasa gé ní kɪo blepi blei ní pɔnao. Yápi kà Amanigu maamaa, ɔ à lípi pɛɛɛ.

6

Ki Maadose gbaa gbāa

¹ Gwāasina bee kí i fɔ̄ i'òo. ɔ̄ à mè wà mó ní a b̄usu ladao. Wà a kyokèè, ² ɔ̄ wà Maadose yá è we, lá kí d̄bai b̄olɛd̄ɔana gb̄ɛɔn plaɔ Bigana ní Telesio lɛkp̄aaiaazi, ɔ̄ Maadose b̄òò. ³ Kí a ìwao là à mè: Wà Maadose kp̄elà wà aà gbà gbāa yápi yáí kpeletaawa ni? Aa wèwà aa mè: Wi yāe kēɛo. ⁴ ɔ̄ kí mè: Déme kú ua wei? A m̄o lè Amani gè kibɛ ua ḡɔ̄o Maadose looa lí p̄ó á p̄ɛɛɛpiwa yā'oiè. ⁵ ɔ̄ kí ìwao wèwà aa mè: Amani mé kú ua we. ɔ̄ kí mè aà m̄o ḡɛ. ⁶ Ké à ḡɛ, kí aà là à mè: Bó wa ke ḡɔ̄ɛ p̄ó má ye aà kp̄elaei? Amani làasookè à mè: Dé kí ye aà kp̄ela, mé i ke ma bàasio ni? ⁷ ɔ̄ a wèwà à mè: Tó ní ye n̄ gb̄é kp̄elae, ⁸ wa kía gomusu p̄ó ní dà yāa se m̄oò ní n s̄ó p̄ó kía fua kp̄aao. ⁹ Gomusupi ní s̄ópio kpa n gbāade b̄ɛɛɛdeɔ dowa, i gomusupi da gb̄é p̄ó ní ye n̄ aà kp̄elae, i aà di s̄ópi kpe, iɔ b̄e aà aɛ w̄éɛ z̄eɔ guu, iɔ p̄una àɔ me: Maa kí ì ke gb̄é p̄ó á ye à aà kp̄elae. ¹⁰ ɔ̄ kí òè: Ge n̄ gomusupi se ḡɔ̄o ní s̄óo lá ní òwa, ní yápi ke Yuda bui Maadose p̄ó iɔ z̄ɛ ma b̄e b̄ɛɛɛ. Nsu yá p̄ó n mè wà kēɛpi kee too.

¹¹ Amani gè gomusupi sè ní s̄ópio à suò. ɔ̄ à gomusupi dà Maadoseɛ, à aà di s̄ópi kpe, a b̄e aà aɛ w̄éɛ z̄eɔ guu, àɛ p̄una àɛ me: Maa kí ì ke gb̄é p̄ó á ye à aà kp̄elae. ¹² Ké aa su, Maadose gè z̄ɛ kibɛ b̄ɛɛɛ, ɔ̄ Amani ɔ̄kù a w̄éwa, àɛ tá a b̄e ní ɔ̄ɔɔo. ¹³ A yá p̄ó a le d̄au a s̄iu a na Zelesie ní a gb̄ɛnaɔ píi. ɔ̄ aà lɛdamadepiɔ ní Zelesio òè: Lá Maadose p̄ó níɛ ḡɔ̄o kpeɛ aà yá musupíá Yuda buie, níyɔ̄ aà f̄ɔ̄ bo, níyɔ̄

késãaazi ñyõ gee. ¹⁴ Goo pó aale yápi oè, kí dɔaiɔ kà, ñ aa aà sè ní wáao, aa gèaàno ble pó Esitεε kè blei.

7

Amani looa ltwa

¹ Ǿ kí ní Amanio gè pɔblei ní Esitεεo. ² Ké aale vɛemi a goo plaadepi zí, ñ kí Esitεε là à mè: Esitεε, bó níle a wabikeai? Má kenε. Yá kpele níle gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ³ A wèwà à mè: Tó n ma wegwà, mé yápi kàngue, to mào ku wèni guu. Wabi pó má kèman we. To ma gbéɔ aao wèni ví. Yá pó má gbèan we. ⁴ Asa mapi ní ma gbéɔ, wa díle wà wá dede wà wá midε wà wá buibɔε. Tó wàle wá yia zɔɔ ũ yãε, dõ má níle. Taasi bee taa i ka mà ñadamao. ⁵ Ǿ kí aà là à mè: Dé ni? Déme a fõ yá bee taa kea làasoo da a s̄ui? ⁶ A wèwà à mè: Amani bèεε bee mé ibεε pó zawágupi ũ. S̄ kè Amanigu kí ní a napiro yá musu. ⁷ Kí fεle a vɛεa ní pɔkūmao, à gè líkpεu a ua. Amani gè we ní Esitεεo, ñ Amani lé kulekèè a wèni yá musu, asa a è kí zèò à vāikεεε. ⁸ Amanipi kùle Esitεε gbázi wúleɔ pó a z̄lɛwà saε. Weḡoo kí b̄ò líkpεu à s̄ù pɔblek̄i, ñ à mè: A ye kusi ma nawa ma wáa kpéu la yà? Ké yápi b̄ò kí léu ḡoo, wà mò pó yè Amani oawa. ⁹ Kí dɔaiɔ do Aabona òè: Lí pélea Amanipi be saε à kà ḡàs̄isuu blakwi. Aàpi lípi pèle ké à e Maadose pó yāmaakène loowàε. Ǿ kí mè: A aàpi loowà. ¹⁰ Ké aa Amani lòo lí pó a pèle Maadosepiwa, kí pɔ wèe.

8

Ki yapale dilea Yudaɔ yá musu

¹ Gɔɔbeezi kí Aasuelu Yudaɔ wèle Amani be kpà a na Esitεεwa. Esitεε ò kίε Maadose mé a dae ũ, ̄̄ Maadose s̄̀ kίzi. ² Kί a tāana pó à èa s̄̀ Amaniwa b̀̀ à dà Maadoseε, ̄̄ Esitεε Amani be nàè aà ɔzi.

³ Esitεε èa gè yā'oi kίε ɔ. A wùle aà gbázi, aà wé'i lé kwé, à awakpàè aà vāi pó Agaga bui Amani a lekpaai Yudaɔzi gboo. ⁴ Kί vua gopana d̀̀è, ̄̄ à f̀̀le zè aà ae ⁵ à mè: Tó n ma wegwa, mé ma yá kàngue, tó yáε bee k̀̀ne zé v̄̀i, mé ma yá kàngue, lá Amedata né Amani, Agaga bui, zè̀̀ à Yuda pó kú n b̀̀suuɔ dede píie, o n lakēnaɔne aa lákē aa Amani yápi fuangba.

⁶ Má f̄̀s̄̀ yá pó a ȳ̀a ma gbéɔwapi gwao. Má f̄̀s̄̀ wesi ma buiɔ dedealeo. ⁷ ɔ kί Aasuelu ò a na Esitεεε ní Maadoseo: A gwa, ma Amani be kpà Esitεεwa, ̄̄ ma Amanipi lòo líwa, ké à vāikpaai ní Yudaɔ yái. ⁸ A lákē Yudaɔ yá musu lá à k̀̀é maawa. A k̀̀é ní ma tóo, í ma tāana seela kewà, asa lá pó wa k̀̀é ní ma tóo wà ma tāana seela k̀̀ewà suumpaa v̄̀io. ⁹ Wegɔɔ aa kί lakēnaɔ s̄̀si. Mɔ àaɔde Sivā gɔɔ bao ní àaɔode z̄̀i ̄̄ aa yá pó Maadose d̄̀ile Yudaɔne ní kί iwao ní k̄̀iao ní b̀̀su gbāadeɔ k̀̀é píi b̀̀su m̀̀en basoolo ní soplaoɔne sea za India b̀̀suu e à gè p̀̀è Etiopi b̀̀suwa. Aa lakē b̀̀su ní b̀̀suo ní a lákēao, bui ní buio ní ní buiyāo. Aa lakē Yudaɔne lá aai lákēwa ní ní buiyāo ɔ. ¹⁰ Maadose k̀̀é ní kί Aasuelu tóo, à kί tāana seela k̀̀ewà, à lápiɔ nà z̄̀inaɔne ní ɔzi, ̄̄ aa di s̄̀koelena pó b̀̀̀ kί s̄̀ḡ̀su guuɔ kpe aa gè̀̀.

¹¹ Yá pó kί d̄̀ilepi Yuda pó kú wéle ní wéleoɔ gbà zé aa k̄̀ k̄̀aaa aa gí ní níziāo. A ní gba zé aa bui ge b̀̀su z̄̀iḡ̀ pó íbelesèr̄̀n̄̀ɔ ní ní néo ní ní n̄̀eo ké aa ní p̄̀o séleo dede, aa ní míɔnz̄̀ɔ aa ní midε. ¹² A ní gba zé aa bee

ke kí Aasuelu bùsu daside guu píi mɔ kuɛplade pɔ wí mɛ Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔdezi. ¹³ Wà yá pɔ a dīlɛpi lá kpàsá bùsu ní bùsuoɛ píi ikoyã ũ. Wà a kpàwakè bui píiɛ, ké Yudaɔ aɔ ku sɔu guu aa yáyia ní ibɛɛɔwa gɔɔ bee yáí. ¹⁴ Kí yādilɛapi yáí zínaɔ kè kpakpa dia kí sɔkoelɛɛnaɔ kpɛ, aa gè. ɔ wà yápi kpàwakè Susa mɛɛwiau. ¹⁵ Maadose bò kibɛ kíakɛ pɔ pua ní pɔ búunaɔ daa, a kíafua zɔɔ pɔ wa pí ní vuao kpaa. A bàabaa gomusu tɛa daa lɔ, ɔ Susadeɔ gulakè ní pɔnao. ¹⁶ Gu pù Yudaɔne gɔɔ bee, aale pɔnakɛ ní yaalɔ, asa wà ní gbá gbãaɛ. ¹⁷ Bùsu ní bùsuo wéle ní wéleɔ, gu pɔ kí yá pɔ a dīlɛpi lè píi Yudaɔ pɔnakè ní yaalɔ, aa dikpekè ní blebleao. Buipáleɔ gɔ Yudaɔ ũ dasi, ké via ní kú Yudaɔ yá musu yáí.

9

Yudaɔ yáyiaa ní ibɛɛɔwa

¹ Mɔ kuɛplade Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔde zí mé kí yá pɔ a dīlɛ ke gɔɔ ũ. Gɔɔ bee Yudaɔ ibɛɛɔ wé dɔi yãa wà gbãamɔ Yudaɔneɛ, ãma wà yápi lílɛ, ɔ Yudaɔ gbãamò ní ibɛɛɔne. ² Kí Aasuelu bùsuo guu píi Yudaɔ kɔ kàaa wéle pɔ aa kuu, ké aa léle gbé pɔ vāikpaaíńńɔwa. Gbɛe i fɔ ní fúo, asa buipáleɔ víakèné píiɛ. ³ Bùsu gbãadeɔ, kí iwaɔ ní kíaa ní aà zíkɛnaɔ píi gbãakpà Yudaɔwa, ké aale víake Maadose yáí. ⁴ Maadose gbia kibɛ, ɔ aà tɔ lí bùsu píia, asa aà gbãa lé dɛdɛɛ.

⁵ Yudaɔ ní ibɛɛɔ dèdɛ ní fɛndaɔ, aa ní míɔnzɔ píi, aa pɔeã kè ní zangudepiɔwa. ⁶ Aa gɔɛɔ dèdɛ Susa mɛɛwiau gbɛɔn òaa pla ní basɔo. ⁷ Aa Paasádata ní

Dalɛfɔ́ ń Asepatao ⁸ ń Polatao ń Adaliao ń Alidatao ⁹ ń Paamasetao ń Alisaio ń Alidaio ń Vaizatao dèdɛ lɔ. ¹⁰ Gbɛ́píá Amɛdata né Amani, Yudaɔ wèlɛ nɛgɔ̃ɛ gbɛ̃ɔn kwíɔnɛ. N beeo aai ɔkǎ ń pɔɛwao.

¹¹ Gɔɔ doũpi zǐ kǐ gbé pɔ́ wà ń dɛdɛ Susaɔ dasilɛ mà. ¹² ɔ a ò a na Esitɛɛɛ: Yudaɔ gɔ̃ɔ dèdɛ Susa la gbɛ̃ɔn òaa pla ń basɔɔo ń Amani nɛgɔ̃ɛ gbɛ̃ɔn kwíɔ. Bó aa kè ma bùsu kǐniɔ guui mɔɔ! Yá kpele níle a wabikea lo? Má kɛnɛ. Bó yá níle gbɛaaí? Má n gba. ¹³ Esitɛɛ wèwà à mè: Kí, tó à kènɛ maa, Yuda pɔ́ kú Susa laɔ gba zé aa yá pɔ́ ń dǐlɛ aa kɛ gbǎ kɛ zia lɔ, wi Amani nɛgɔ̃ɛ gbɛ̃ɔn kwipíɔ loo líwa. ¹⁴ Kí mè wà kɛ màa. Wà a kpàwakè Susa, ɔ wà Amani népíɔ gɛ lóoloo. ¹⁵ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ kàaa Adaa gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaide zǐ, ɔ aa gɔ̃ɔ dèdɛ lɔ gbɛ̃ɔn òaa do ń basɔɔo. N beeo aai ɔkǎ ń pɔɛwao.

¹⁶ Yuda kǐni pɔ́ kú kǐ bùsuɔ guuɔ píi kɔ kàaa, ké aa gí ń níziao, aai bɔ́ ń ibɛɔ yáú yáí, ɔ aa ń zangudɛɔ dèdɛ gbɛ̃ɔn òaasɔsɔo lɛɛ basiiɔ sɔosai (75.000). N beeo aai ɔkǎ ń pɔɛwao. ¹⁷ Aa bee kè Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔde zǐ, a gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaide zǐ ɔ aa kámabò. Aa gɔɔpi dǐlɛ dikpɛ ũ, ké aa blɛsakɛ, wi pɔnakɛ gɔɔpizǐ.

¹⁸ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ kàaa a gɔɔ kuɛ'aaɔde zǐ ń a gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaideo, ɔ aa kámabò a gɔɔ gɛ̃odezǐ. Aa gɔɔpi dǐlɛ dikpɛ ũ, ɔ aa blɛsablè aa pɔnakèu. ¹⁹ Ayámɛto Yuda zɔɛ pɔ́ kú zɔɛwiaɔ aai dikpɛpi kɛ Adaa gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaide zǐ, aai blɛsablɛ, aai pɔnakɛ, aai blɛlikɔɛ.

Puliü dikpɛ dilɛa

20 Maadose yápio kɛ̀ lá guu, ɔ̀ à lá kpàsã Yuda pò kú kí Aasuelu bùsu guuɔne pii, gbé pò kú kãio ní gbé pò kú zã̀ pii. 21 A dīlené aaliɔ dikpɛpi kɛ wɛ̀ ní wɛ̀o mɔ̀ pò wí mɛ Adaa gɔ̀ gɛ̀o m̀ndosaide zí ní a gɔ̀ gɛ̀odeo. 22 Gɔ̀pio mé Yudaɔ bɔa ní ibɛɛo yáú dikpɛ ũ. Mɔ̀pi guu an pɔsia lile pɔna ũ, mé an wɛ̀nakɛa lile dikpɛkɛa ũ. Aali dikpɛpi kɛ gɔ̀ beɔ zí, aali blesakɛ, aali pɔnakɛ, aali blelikɔ̀ɛ, aali gbada taasideɔne. 23 Yudaɔ zè ní yá pò Maadose k̀nɛ́o, ɔ̀ dikpɛ pò aa k̀pi g̀nɛ́ felekaa ũ.

24 Amɛdata né Amani, Agaga bui Yudaɔ pii wɛ̀lɛ vã́i lekpaãĩnzi à ní dɛdɛ, ɔ̀ à gbɛ pò wí mɛ puliũ gbɛa à e ní fu, i ní dɛdɛ. 25 Kási kɛ́ kí a feena mà, à yãdile lá guu, kɛ́ vã́i pò à a lekpaãĩ Yudaɔzipi wi aà musu. ɔ̀ wà aà lòo líwa ní a nɛgɔ̀ɛo sãnu. 26 Ayãmeto wí o gɔ̀pioɔne Puliũ, asa gbɛ pò a là tón we. Yá pò Maadose kɛ̀ lápi guu ní yá pò à ní léo yáí 27 aa sɪ̀ wà dikpɛkɛ gɔ̀ plapiɔ guu wɛ̀ ní wɛ̀o. Aa m̀ mípio ní ní nɛ́o ní gbé pò nãmáɔ gí dikpɛpi kɛio, wãli kɛ a gɔ̀wa lá wa kɛ̀ láuwɛɛ. 28 Wɛ̀ ní wɛ̀o gɔ̀pio yá lío dɔ́ngu, aali a dikpɛkɛ ualɛ ní ualɛo, wɛ̀lɛ ní wɛ̀lɛo, bùsu ní bùsuo. Puliũ dikpɛpi su bãdɛ Yudaɔ kíio, a kɛgɔ̀ su midɛ ní buiɔ kíio.

29 Kía na Esitɛɛ, Abihaili né, la plaade kɛ̀ ní a ikoo pii Puliũ yá musu, à gbãakpàò lá pò Yuda bui Maadose k̀ɛ̀wa. 30 Maadose lápi kpàsã Yuda pò kú kí Aasuelu bùsu m̀n basoolo ní soplao guuɔne. A kua aafia niɛ guu yã'ónɛ́, 31 ɔ̀ à Puliũ dikpɛpi dīlɛ a gɔ̀wa, lá aàpi ní kía na Esitɛɛo dīlɛnɛ́wa, lá ampio sɔ̀ aa sɪ̀ wà kɛ́ ní ní buiɔ ní kpɛ́ ní lɛyeo ní ɔ̀lɔ. 32 Yá pò

Esitεε dīlεpi gbāakpà Puliũ yá beeɔwa, ɔ wa kè láu.

10

Kí Aasuelu n Maadoseo yá

¹ Kí Aasuelu tò gbé pɔ kú a bùsu guuɔ píi n ísia gūgūnaɔ falubòε. ² Yázɔɔ pɔ a kèɔ n a ikokεyáɔ ku Mεdεɔ n Pεεsiɔ kíaɔ ladau. Lá kí Maadose gbà gbāa à gɔ gbězɔɔ ũ, a ku lápi guu b. ³ Yuda bui Maadose mé kí Aasuelu plaade ũ. A tɔbò Yudaɔ guu, mé aà yá kà n gbé dasidegu, asa à a gbéɔ aafia wèlεε, mé à kuana zé kèkε a buipionε.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9